

ATT ANVÄNDA SPRÅK FÖR ATT LÄRA SIG OCH ATT LÄRA SIG ANVÄNDA SPRÅK

Liisa Suopanki
Carin Söderberg
Margaretha Biddle

Framtiden är inte något som bara
händer - till en del danas och formges
den genom våra handlingar

En presentation av SPRINT för föräldrar och elever i grundskolan

Den här skriften handlar om hur man lär sig språk. Den hänvisar till en möjlighet, som kan förverkligas i din skola genom ”Content and Language Integrated Learning” (CLIL). Den beskriver hur man kan lära sig ämnen som t ex historia och geografi via ett annat språk än modersmålet. Jämfört med den traditionella undervisningen kan CLIL medföra att man bättre lär sig språk såväl som andra ämnen. De språkstudierande ges positiva upplevelser av “det här kan jag”.

Att lära sig språk och att tillägna sig språk

Det finns en mängd vetenskaplig litteratur och forskning som visar den roll relationen mellan tillägnandet av språk och förståelsen och inläringen av språket spelar. Barn kan mycket väl tillägna sig flera språk när de används i hemmet. Detta är en av anledningarna till varför människor tror att vi lär oss språk bäst när vi är mycket unga.

Äldre barn och vuxna får oftast undervisning i språk i en klassrumssituation eller genom program baserade på IT. Effektiv språkinläring äger rum när människan får en möjlighet att anknyta det som lärs ut till det verkliga livet och verkliga livssituationer.

Naturliga sätt att lära sig och tillägna sig språk

Det finns visserligen många skillnader i hur hjärnan fungerar hos barn och vuxna. Men i detta sammanhang är det mest centrala de tillfällen vi har att tillägna oss språk. Det är här ”CLIL” kommer in i bilden. Att unga barn har lätt att tillägna sig språk beror på att de finns i omgivningen och miljön runt dem. Ett språkklassrum däremot, där eleverna lär sig grammatik, där ordförråd berikas, där uttalet förbättras etc är sällan en naturlig inlärningsituation.

Språkläraren kan jämföras med en arkitekt som bygger ett hus. Eleverna lär sig att bygga ett hus på papper men praktiken fattas. Eleverna ser inte helheten. De behöver förverkliga ”språket”.

Detta kan ”CLIL” erbjuda. Språkundervisning sker i en naturlig omgivning där språk och handling hör ihop.

Olika sätt att lära sig språk

Alltför många lämnar skolan utan att kunna använda de språk de har offrat mängder av timmar för att lära sig. För vissa har språklektionerna varit njutbara, lätta och effektiva med alla övningar, grammatik mm. De har på detta sätt lärt sig språk som de har kunnat använda utanför skolan.

Men för alltför många har dessa lektioner varit stora besvikelser, och i verkliga livet och i vardagen har de inte kunnat använda de språk de har lärt sig i skolan.

Att vara bra och duktig i språk: handlar det om begåvning eller har man fått en möjlighet att lära sig?

Varför är vissa människor naturligt begåvade i språk? Har andra människor problem bara för att de inte är det?

Det nyfödda barnet har ett naturligt sätt att tillägna sig språk och från allra första början utgör det här naturliga sättet grunden för all mänsklig kontakt. Om man inte kommunicerar så mycket med ett barn kan det leda till en sen språkinläring.

Med andra ord, alla barn har en medfödd kapacitet att lära sig språk. Möjligheterna att lära sig att utveckla denna kapacitet är det avgörande. Viktigast är hur vi gör när vi undervisar och kommunicerar i språk.

Är då vissa människor mer språkligt begåvade? Det kan självfallet så vara. Några av oss är ju duktigare än andra i till exempel musik, sport och teckning.

Barn är olika. Olika sätt att undervisa

Barn lär sig på många olika sätt. De personliga variationerna är stora. Skolor har stora svårigheter att förverkliga olika sätt att undervisa. Ofta väljs en kompromiss för att kunna ha upp till 30 elever i samma klassrum oberoende av vilket ämne som undervisas. Barnen har olika bakgrund, olika behov och olika intressen. Det kan därför hända att skolans sätt att undervisa dessa barn inte passar alla lika väl. Detta påverkar dem i alla ämnen, speciellt i matematik och i språk. Genom att införa "CLIL" kan skolan erbjuda flera elever bättre möjligheter att utvecklas i språk.

Vad är då "CLIL"?

"CLIL" erbjuder alla barn en möjlighet att använda språk på ett naturligt sätt. De glömmer att de studerar språk genom att koncentrationen ligger på ämnesundervisningen.

Man kan t ex i klassen ha en skolvecka med ett tema och runt detta tema bygger man både språk- och ämnesundervisning. På det viset har man två målsättningar. Man har blandat språk- och sakundervisning. Av den anledningen kallas också "CLIL" för dubbelfokuserande undervisning.

– Det handlar inte så mycket om *vad vi kan*

Man kan göra detta på många olika sätt. Barn som är åtta år gamla kan t ex ha 30 minuter språk i form av en språkdusch per vecka. De sjunger och leker på ett annat språk. 13-åringar kan ha hälften av undervisningen i ett ämne eller mera på ett annat språk.

Man har nått goda resultat genom att använda många olika typer av ”CLIL”. Det framgår tydligt att även en liten del av ”CLIL” kan ge yngre barn möjlighet att lära sig både andra språk och olika ämnen.

Varför ”CLIL”?

För att lära oss t ex att spela piano eller att sparka fotboll måste vi sammanföra både handling och tänkande i våra hjärnor. Detta stämmer också in på språkinlärningen. ”CLIL” ger barnen möjlighet att samtidigt som de lär sig ett ämne utveckla sina språkkunskaper.

Vi ser på språket

Att kunna språk är mycket mera än att kunna ord och grammatik och att kunna tala perfekt. Språkundervisningen omges av många myter och för barnens bästa borde vi frångå vissa av dessa myter. Ett litet barn kan kommunicera med bara några ord. Vi behöver inte vänta tills vi klarar av ett språk perfekt innan vi vågar använda det. Vi bör använda språket som verktyg i kommunikationen och tala så tidigt som möjligt.

Att använda ”CLIL” kan göra detta möjligt. Det kan lära eleverna att se positivt på sig själva. Även en mera anspråkslös användning av ”CLIL” kan öppna vägen mot en bättre utveckling för barnen. Hemligheten är att förverkliga de positiva attityder som barn antagligen har till språk och att använda denna motivation för att nå bästa möjliga resultat i inläringen av språk och andra ämnen.

Språkmekanismerna är komplicerade. Få av oss kan använda sitt första språk effektivt i alla slags situationer. Detta beror på att språket har många nyanser. Att lära sig ett språk är en sak, men att lära sig att använda olika nyanser i olika sammanhang är något helt annat. Människor som talar samma språk talar inte det på samma sätt. Deras individuella kunskaper skiljer sig avsevärt.

Vi har dessa kunskaper inte för att vi är naturligt begåvade och utan vidare kan allting, utan för att vi har fått möjlighet att lära oss olika nyanser och varianter. Det avgörande är tron på människans vilja att lära och strävan efter kunskap.

Språket och tänkandets kunskap

Hjärnan har en enorm kapacitet för språkinläring, vilket vi ofta underskattar när det gäller barnets förmåga i detta avseende. Om barnet lär sig språk, utvecklas

det i tänkandets process. Vi måste förstå att möjligheten att använda många olika språk, även i mer anspråkslös omfattning, har en positiv inverkan på barns tankeprocess. Att se samma

fenomen ur olika vinklar ger impulser i skilda riktningar. Med andra ord om barn kan uttrycka sina tankar med mera än ett språk har de nytta av detta i sina studier.

”CLIL” erbjuder alltså inte bara en språklig kompetens: barnen arbetar på ett annat språk och detta påverkar också deras tänkande. De lär sig att utveckla sitt tänkande.

”CLIL” erbjuder barnet en aktivitet i samband med språkinläringen.

*Ökat självförtroende
- lust att lära”*

Sociala dimensioner

”CLIL” är inte något nytt. Tvärtom, det har använts i århundraden. I samhället har det alltid behövts medborgare som kan tala flera språk.

Sammanfattning

Vi har läst och hört hur samhället förändras och hur samarbetet mellan europeiska länder ökar. Världen krymper och vi måste behärska flera språk. Genom ”CLIL” kan ungdomar utveckla sin kapacitet att använda språk och har nytta av detta i sina nuvarande och kommande liv.

Frågor och svar

Frågor och svar

Fråga: Kan det faktum att du lär dig ytterligare ett språk skada de första språkstudierna?

Svar: När vi använder ”CLIL” ser man mycket ingående på barnets första språkinläring. Den är följaktligen mycket viktig. Vi bör även komma ihåg att det inte bara är fråga om att lära sig ett annat språk utan dessutom att utveckla den språkliga förmågan i det första språket när man integrerar innehåll och språk.

När barn lär sig ett nytt språk kan det helt naturligt under en tid förekomma att ord och ljud från det andra språket lånas in i det första. Detta är en naturlig process; man kallar det för ”interference”. Forskningen talar om interimsspråk.

Fråga: Kommer mitt barn att lära sig innehållet lika bra som om hon/han studerade enbart på sitt första språk?

Svar: Svaret är ja, även om inlärningsprocessen kan ta längre tid, speciellt i början. Det är t o m möjligt att det slutliga resultatet kan bli bättre när ytterligare ett språk används.

Fråga: Om mitt barn inte är så bra i språk som de andra barnen i klassen?

Svar: I alla klassrum finns barn som lär sig olika. Men i klassrum där ”CLIL” - metoden används, använder barnen språket aktivt och de kan lära även från varandra under lektionerna.

Fråga: Bör mitt barn ha en bakgrund i språket, eller bör familjen ha bott utomlands eller ha vänner inom den språkgruppen?

Svar: Ja. Det finns fördelar med att ha bakgrund i språket, men det är inte nödvändigt.

Fråga: Blir mitt barn tvåspråkigt om hon/han deltar i ”CLIL”?

Svar: Många anser att en tvåspråkig person kan tala två språk som om de vore hennes/hans modersmål. Men man kan kunna språk på många olika sätt. Man kan t.ex. tala ett språk, men skriva och läsa på ett annat.

Fråga: Är det möjligt att mitt barn får arbeta mera och utsätts för mera stress om hon/han går i ”CLIL”?

Svar: Det är mycket möjligt att ”CLIL” klassen kan verka mera krävande och att arbetet där är mera tröttsamt innan barnen vänjar sig. Men det är skolans uppgift att se till att man håller en acceptabel arbetsnivå. Och i all undervisning finns det ju både roliga och mindre roliga moment.

Fråga: Var ligger föräldrarnas ansvar i ”CLIL”?

Svar: Föräldrarna bör delta aktivt i processen hela vägen från början till slut. De ska dela barnens vardag och lyssna på barnen. Och det viktigaste: hemmet skall förstärka det första språket.

Fråga: Bör föräldrarna kunna tala ”CLIL” språket?

Svar: Nej. Tänk på barn som lär sina föräldrar ett nytt språk!

Fråga: Tänk om jag inte kan hjälpa mitt barn med läxorna?

Svar: Läxorna ges i första hand på ett sådant sätt att barnen klarar av dem själva. Barnet kan också kontakta en klasskamrat vid behov. Problemen löses i skolan.

Fråga: Kostar det mera att ha mitt barn i ”CLIL” klass?

Svar: Det beror på hur skolan organiserar frågan, men om du vill stödja ”CLIL” - språkets utveckling hemma skulle det kunna innebära en extra kostnad.

Fråga: Vilka är då ”CLIL” lärare?

Svar: Man har kunnat konstatera att de bästa ”CLIL” - lärarna talar majoritetens språk som sitt modersmål och ”CLIL” språket som sitt andra språk. Anledningen till detta konstaterande är att lärarna på så sätt själva har insikt i hur barnen lär sig sitt första språk.

Fråga: Använder lärarna elevernas första språk om eleverna inte förstår sammanhanget?

Svar: I de flesta "CLIL" klasser används två språk, majoritetsspråket och "CLIL" språket. Det viktigaste innehållet undervisas på första språket och först därefter i själva bearbetningen kommer det andra språket in.

Fråga: Kan man säga att "CLIL" uppmuntrar till ett mångkulturellt samhälle?

Svar: "CLIL" genomförs på ett språk, men lär barnen att se på språkinläringen i en vidare dimension. "CLIL" kan också väcka intresse hos barn för att tillägna sig andra språk och intresse för språk överhuvudtaget. Om ett barn har ett hemspråk som inte talas så mycket i barnets omgivning, kan "CLIL" leda till större uppskattning av hemspråket!

“Deltaga aktivt och intresserat under processens helagångs.”

